

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Prop. 87 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i forurensningsloven
(lovhjemmel for krav om avsavnsrenter)

Innhold

1	Proposisjonens hoved- innhold	5	5	Høringsinstansenes syn	8
		5.1	5.1	Lovhjemmel om avsavnsrente	8
		5.2	5.2	Rentesats	9
2	Bakgrunnen for lovforslaget	5	6	Departementets vurdering	10
2.1	Innledning	5	6.1	Lovhjemmel om avsavnsrente	10
2.2	Særskilt om statlige aksjoner mot akutt forurensning	6	6.2	Rentesats	10
2.3	Nærmere om avsavnsrente etter aksjoner mot akutt forurensning	6	7	Økonomiske og administrative konsekvenser	11
2.4	Høringen	6	8	Merknader til bestemmelsen ...	11
3	Gjeldende rett	7			
4	Forslaget i høringsnotatet	8		Forslag til lov om endringer i forurensningsloven (lovhjemmel for krav om avsavnsrenter)	12

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Prop. 87 L

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i forurensningsloven (lovhjemmel for krav om avsavnsrenter)

*Tilråding fra Klima- og miljødepartementet 19. februar 2021,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Klima- og miljødepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endring i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven). Endringsforslaget gjelder etablering av lovhjemmel om avsavnsrente i forurensningslovens § 76.

Avsavnsrente er en rentegodtgjørelse som er begrunnet i erstatningsrettslige prinsipper, og er ment å dekke det tap som kreditor har hatt ved å ikke kunne disponere over penger han har krav på. I juridisk litteratur er avsavnsrente forklart som «rentekompensasjon i tilfeller av utilsiktet kreditt hvor betingelsene for forsinkelsesrenter ikke er oppfylt» (Trygve Bergsåker, Pengekravsrett, 3. utgave (2015) s. 56–57). Avsavnsrenter påløper fra det tidspunktet et krav oppstår, og frem til forsinkelsesrenten begynner å løpe

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Innledning

Forurensningsloven oppstiller i § 7 første ledd et generelt forbud mot forurensning. I § 28 oppstiller loven i tillegg et generelt forbud mot forsøpling.

Forbudene i § 7 og § 28 følges av plikter til å iverksette tiltak ved forurensning og forsøpling i

strid med loven. Ved fare for forurensning i strid med loven, skal den ansvarlige etter § 7 andre ledd sørge for tiltak for å hindre forurensningen. I de tilfellene der forurensning likevel inntreffer, skal den ansvarlige sørge for begrensende og reparerende tiltak. Etter § 28 skal den som har forsøppler sørge for nødvendig opprydding. Dersom den ansvarlige ikke iverksetter nødvendige tiltak etter §§ 7 og 28, kan forurensningsmyndigheten gi den ansvarlige pålegg etter forurensningsloven § 7 fjerde ledd og § 37. Forurensningsmyndigheten kan videre iverksette tiltak på vegne av den ansvarlige etter § 74, dersom pålegg ikke etterkommes eller det haster å iverksette tiltak.

Forurensningsloven bygger på det internasjonalt anerkjente prinsippet om at forurenser skal betale. Dette innebærer at den som har ansvar for forurensning eller forsøpling skal bære kostnadene ved forurensningen, og ikke samfunnet. Forurensningsmyndigheten kan derfor kreve refusjon av kostnader og tap som har påløpt i forbindelse med at det iverksettes tiltak på vegne av den ansvarlige. Hjemmelsgrunnlaget for å kreve refusjon er gitt i forurensningsloven § 76. Forurensningsmyndigheten er blant annet Kongen, Klima- og miljødepartementet, Samferdselsdepartementet, Miljødirektoratet, Kystverket, statsforvalter, og kommuner.

2.2 Særskilt om statlige aksjoner mot akutt forurensning

Ved større tilfeller av akutt forurensning, eller fare for akutt forurensning, kan staten v/ Kystverket helt eller delvis overta ledelsen av aksjonen. Under en statlig ledet aksjon er det Kystverket som bestemmer hvilke tiltak som skal iverksettes og hvordan tilgjengelig utstyr og materiell skal disponeres. Ansvarlig forurenser skal i en slik situasjon stille sine ressurser til disposisjon og sørge for å gjennomføre tiltak som Kystverket bestemmer. Utgiftene som påløper under aksjonen kan Kystverket kreve erstattet eller refundert fra ansvarlig forurenser, som i disse tilfellene ofte vil være reder. I den forbindelse fremsetter Kystverket krav om erstatning og/eller refusjon fra den ansvarlige.

Disse sakene om erstatning og/eller refusjon reiser ulike rettslige problemstillinger knyttet til flere regelverk, herunder forurensningsloven. En av problemstillingene er hvorvidt staten har krav på avsavnsrente og hvilken rentesats som eventuelt skal legges til grunn. I denne sammenhengen vil avsavnsrente være rente fra tidspunktet Kystverkets utgifter påløper under en oljevernaksjon og frem til Kystverkets krav om erstatning eller refusjon forfaller. Etter at kravet har forfalt kan det kreves forsinkelsesrente etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. (forsinkelsesrenteloven).

På bakgrunn av erfaring fra tidligere saker hvor staten har overtatt aksjonen på vegne av forurenser, mener departementet at det er behov for å etablere en lovhemmel om avsavnsrente. En slik lovhemmel vil bidra til at staten får dekket sitt reelle tap og vil ivareta prinsippet om at forurenser skal betale. Prosessøkonomiske hensyn tilsier også at rentesatsen bør standardiseres, fordi en lovregulering av avsavnsrente vil bidra til at uenighet knyttet avsavnsrente ikke må avgjøres av domstolene i hvert tilfelle.

2.3 Nærmere om avsavnsrente etter aksjoner mot akutt forurensning

Havariet av MV Full City i 2009 resulterte i en kostbar forurensningsaksjon, som ble ledet av Kystverket. Etter endt aksjon hadde Kystverket et krav mot reder på omtrent 250 millioner kroner. Kravet var komplekst, og omfattet et stort antall ulike kostnader. Kravet ble derfor først sendt til reder i juni 2012. Reder var imidlertid kjent med det vesentlige av Kystverkets kostnader, og hadde hele tiden mulighet til å betale det skyldige beløp.

Som en følge av tiden som gikk fra Kystverkets utgifter påløp og frem til påkravet ble sendt, sto Kystverket tilsynelatende uten rentedekning for en periode på nesten tre år. Reder fikk samtidig en utilsiktet rentefri kreditt i denne perioden. Avhengig av hvilken rentesats som legges til grunn, kan dette beløpet anslås til omtrent 25 millioner kroner.

I den rettslige behandlingen av Kystverkets refusjonskrav mot reder fremsatte staten derfor krav om avsavnsrente. Staten mente at penge-markedsrenten NIBOR (Norwegian Interbank Offered Rate), tillagt fire prosent skulle benyttes som rentesats. NIBOR er ment å gjenspeile renten på usikrede lån mellom bankene. I lov 7. april 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) § 10-12 tredje ledd benyttes en tilsvarende rentesats for det som etter statens syn er et sammenlignbart rentekrav. Denne rentesatsen er ment å være så høy at skyldneren ikke får en rentefordel, men samtidig ikke så høy at renten gis et element av sanksjon (jf. særmerknad til ekomloven § 10-12 tredje ledd i Ot.prp. nr. 72 (2006–2007) s. 63). Redersidens prinsipale syn var at staten ikke hadde krav på avsavnsrente. Subsidiært mente redersiden at renten ikke kunne overstige 2,5 %.

Spørsmålet om avsavnsrente i Full City-saken ble rettskraftig avgjort i lagmannsretten (LB-2015-174299). Lagmannsretten kom til at staten hadde krav på avsavnsrente. Rentesatsen skulle etter rettens syn gjenspeile «statens faktiske rentetap». I mangel på andre holdepunkter, fastsatte retten en rentesats ut fra «normalpris» på penger med utgangspunkt i bankenes innskuddsrenter. I den konkrete saken ble statens krav på avsavnsrenter satt til 2,5 % per år.

2.4 Høringen

Forslag til lovendring ble sendt på høring 23. desember 2019 med frist for uttalelser 14. februar 2020.

Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Finansdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet

AECO
Assuranceforeningen Skuld
Bellona
Cefor
Den Norske Advokatforening

Det norske maskinistforbund
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
 DNV GL AS
 Drivkraft Norge
 Finanstilsynet
 Fiskebåt
 Fiskeri og havbruksnæringens landsforening
 Fiskeridirektoratet
 Forbundet Kysten
 Gard
 Gjensidige Forsikring
 Greenpeace Norden
 Havforskningsinstituttet
 Hovedorganisasjonen Virke
 Hovedredningssentralen Nord-Norge
 Hovedredningssentralen Sør-Norge
 Hurtigbåtenes Rederiforbund
 If Skadeforsikring
 K G Jebsen – senter for havrett
 Kongelig norsk båtforbund
 KS bedrift – havn
 Kystrederiene
 Kystverket hovedkontoret
 Landsorganisasjonen i Norge
 Maritimt Forum
 Miljødirektoratet
 Natur og Ungdom
 Naturvernforbundet
 NHO Logistikk og Transport
 NHO Sjøfart
 Nord universitet
 Nordisk institutt for sjørett
 Nordisk Skipsrederforening
 Norges Fiskarlag
 Norges Kystfiskarlag
 Norges Miljøvernforbund
 Norges Rederiforbund
 Norsk Losforbund
 Norsk olje og gass
 Norsk Polarinstitut
 Norsk Sjømannsforbund
 Norsk Sjøoffisersforbund
 Norsk Skipsmeglerforbund
 Norsk Tjenestemannslag
 Norske Havner
 Norwegian Hull Club
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Petroleumstilsynet
 Redningsselskapet
 Regelrådet
 Regjeringsadvokaten
 Riksadvokaten
 Sjøfartsdirektoratet
 Statens havarikommisjon for transport
 Statens Kartverk

Sysselmannen på Svalbard
 Toll- og avgiftsdirektoratet
 Transportøkonomisk institutt
 Tryg Forsikring
 Verdens Naturfond. WWF Norge
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
 Zero Emission Resource Organisation

Departementet har mottatt høringsuttalelser med realitetsmerknader fra:

Advokatforeningen
 Assuranceforeningen Gard
 Cefor – The Nordic Association of Marine Insurers
 Kystverket
 Finansdepartementet
 Miljødirektoratet
 Norges Rederiforbund
 Norsk Skipsmeglerforbund
 Regjeringsadvokaten

I tillegg uttalte følgende instanser at de ikke hadde merknader til høringen:

Justis- og beredskapsdepartementet
 Sjøfartsdirektoratet

Hovedsynspunktene i høringsuttalelsen gjengis i proposisjonen. Alle høringsuttalelsene er i sin helhet tilgjengelige på regjeringens nettsider.

3 Gjeldende rett

Etter norsk lov og internasjonal rett er det som hovedregel den som er ansvarlig for ulovlig forurensning eller ulovlig forsøpling som skal bære det økonomiske ansvaret for kostnadene som oppstår. Det er også et grunnleggende prinsipp i norsk erstatningsrett at skadelidte skal ha full erstatning.

Ved forurensninger fra skip, vil imidlertid reder ofte ha adgang til å begrense sitt maksimale økonomiske ansvar for nærmere angitte krav, blant annet ved opprydningstiltak etter en sjøulykke, jf. lov om sjøfarten av 24. juni 1994 nr. 39 (sjøloven). Reglene om ansvarsbegrensning er således et unntak fra de ovennevnte prinsippene om at forurenser betaler og at skadelidte skal ha full erstatning.

Det offentlige krav på avsavnsrente der forurensningsmyndigheten iverksetter tiltak på vegne av den ansvarlige er ikke regulert i lov i dag.

Nyere rettspraksis har ved flere anledninger lagt til grunn at det ikke er nødvendig med sær-

skilt lovhjemmel for å kunne kreve avsavnsrente, jf. blant annet Rt. 2002 s. 71. Den skadelidtes krav på avsavnsrente må derfor vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle etter alminnelige erstatningsrettslige regler, hvor et relevant moment blant annet vil være tiden som har gått før oppgjør finner sted jf. Rt. 2014 s. 501.

Det fremkommer ikke klart av rettspraksis hvilken rentesats som skal legges til grunn dersom man har krav på avsavnsrente. Dette illustreres i Full City-saken. Lagmannsretten uttalte at de «i mangel av andre holdepunkter», fant det naturlig å sette en «normalpris» på penger med utgangspunkt i bankenes innskuddsrenter.

4 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse i forurensningsloven om at det kan kreves avsavnsrente etter § 76 første ledd, første og andre punktum i perioden frem til betingelsene for forsinkelsesrenter er oppfylt. Rentesatsen er i forslaget satt til Norges Banks pengemarkedsrente tillagt fire prosentpoeng. Denne rentesatsen vil etter departementets syn medføre at skyldneren ikke får en rentefordel, samtidig som den ikke er så høy at renten gis et element av sanksjon.

Ved statlige aksjoner overtar staten ansvaret for aksjonen som følge av forurensning fra reders fartøy. Det fremstår derfor etter departementets syn som lite rimelig at staten i tillegg til å overta aksjonen på vegne av ansvarlig forurensner skal måtte bære rentetapet ved å ikke disponere pengene selv frem til beløpet blir tilbakebetalt av reder.

Beløpene det er snakk om vil kunne være svært høye, og erfaringen viser at det kan ta tid for staten å utarbeide kravet. Selv om det kan ta tid før selve kravet er ferdigstilt, vil statens kostnader i all hovedsak være kjent, slik at den ansvarlige vil ha mulighet til å refundere statens kostnader fortløpende.

Dersom ansvarlig forurensner ikke skulle dekke forurensningsmyndighetens rentetap medfører dette at den ansvarlige innvilges en tilfeldig rentefri kreditt. Dette vil således være et incitament for den ansvarlige til å la være å iverksette tiltak og heller overlate dette til forurensningsmyndigheten. En slik praksis vil være i strid med forurensningslovens formål om å hindre forurensning og iverksette tiltak dersom forurensning skulle inntreffe. En slik praksis vil heller ikke være i tråd med prinsippet om at forurensner skal betale.

5 Høringsinstansenes syn

5.1 Lovhjemmel om avsavnsrente

Cefor, Kystverket, Miljødirektoratet, Norges Rederiforbund og Regjeringsadvokaten er enig med departementet i at det er behov for å lovfeste et krav på avsavnsrente der det aksjoneres på vegne av forurenser.

Cefor og Norges Rederiforbund peker på at forslaget kan bidra til bedre rettssikkerhet, men ser likevel behov for noen justeringer av forslaget. For det første bør avsavnsrenten ikke løpe over en ubestemt tidsperiode. Det bør derfor inntas i bestemmelsen at et krav eller et delkrav skal sendes til den ansvarlige innen rimelig tid. Det vises videre til at i situasjoner hvor den antatt ansvarlige innbetaler penger før kravet ble sendt fra staten bør det vurderes en resiprok rente for tilfeller der det senere viser seg at det ble betalte for mye eller det likevel ikke kunne tillegges noe ansvar på denne parten.

Kystverket viser særlig til prinsippet om at forurenser skal betale for kostnader forbundet med opprydding. At ansvarlig forurensner skal ytes en tilfeldig rentefri kreditt fordi staten bistår med opprydding etter en forurensningshendelse er ikke rimelig, særlig sett hen til at beløpene kan bli svært store. *Kystverket* påpeker også at bestemmelsen bør være en kan-regel istedenfor skal-regel. Det forutsettes videre at den nye bestemmelsen ikke skal erstatte nåværende andre ledd, men at dagens andre og påfølgende ledd vil forflyttes suksessivt.

Miljødirektoratet påpeker at den foreslåtte endringen i forurensningsloven § 76 vil gjelde generelt. Den vil dermed også få anvendelse for refusjonskrav fra kommunene, fylkesmennene og Miljødirektoratet. Miljødirektoratet viser også til at bestemmelsen bør være en kan-regel istedenfor skal-regel. Det vises videre til at det ikke fremgår av forslag til andre ledd andre punktum hva som er formålet med renten, og at det bør fremkomme av lovteksten at det er tale om avsavnsrente. Miljødirektoratet bemerker også at det må komme tydelig frem i forslaget at det er et nytt andre ledd og at nåværende andre til femte ledd blir nye tredje til sjette ledd.

Regjeringsadvokaten var statens prosessfullmektig i Full City-saken, og har også ført flere andre saker med beslektede problemstillinger. Regjeringsadvokatens inntrykk er at det er behov for den regel som departementet foreslår. Det vises i høringsuttalelsen til at det er vanskelig å dokumentere det konkrete rentetapet for staten,

og at dette regelmessig vil kunne lede til at renten fastsettes for lavt. Dersom nivået som lagmannsretten kom til i Full City-saken blir styrende i fremtiden, vil det også innebære at den ansvarlige for forurensningen kan ha en økonomisk interesse i at kravshåndteringen trekker ut i tid.

Advokatforeningen har ingen innvendinger mot at det etableres hjemmel for avsavnsrenter ved refusjonskrav. At det foreligger grunnlag for å kreve slik avsavnsrente er allerede bekreftet ved Borgarting lagmannsretts dom i Full City og en lovhjemmel vil tydeliggjøre dette.

Finansdepartementet viser til at «Norges Banks pengemarkedsrente» ikke er et kjent eller presist begrep. Med pengemarkedsrente menes vanligvis NIBOR som skal gjenspeile renten på usikrede lån mellom bankene. Det pågår et arbeid med å erstatte denne renten med andre referanser, men dette arbeidet er ikke avsluttet.

Assuranseforeningen Gard mener at forslaget bør stilles i bero. Forslaget åpner ifølge Assuranseforeningen Gard for en omgåelse av reders begrensingsrett, risiko for at de overordnede prinsippene i begrensingsprosedyrer ikke vil respekteres og fare for at oppgjørprosessen trenes. Assuranseforeningen Gard mener også at lovforslaget ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til sendrektighet i forvaltningens saksbehandling. Videre påpekes det i høringsuttalelsen at fremstillingen av Full City-saken ikke er tilstrekkelig nyansert, og at forslaget ikke er en kodifisering av den ulovfestede lære om avsavnsrente, men en vesentlig utvidelse av anvendelsesområdet. I tillegg mener Assuranseforeningen Gard at lovforslaget vil kunne få stor innvirkning på Gards medlemmer. Disse vil kunne få en svekket rettighetsposisjon i Norge sammenlignet med andre land. Dette er uheldig for næringen, og kan også medføre at den ansvarlige i fremtidige opprydningsaksjoner forsøker å få fastsatt ansvarsgrenser utenfor Norge.

5.2 Rentesats

Finansdepartementet mener at rentepåslaget trolig bør være noe høyere enn fire prosent, som departementet har foreslått. I prinsippet vil riktig avsavnsrente være forurenserens lånerente i markedet. Denne renten gjør at staten får dekket alle kostnader, inklusive risikoen staten tar på seg ved å legge ut for utgifter som forurenserer plikter å dekke. Statens utlegg tilsvares her å gi et usikkert lån til forurenser. I praksis kan det imidlertid være vanskelig i hvert konkrete tilfelle å finne riktig rente for hver forurenser. Samtidig er det

ønskelig å gi insentiver til at forurenser bidrar til aksjonen og ikke spekulerer i å utsette betalingen for aksjonen så lenge som mulig. Dette kan sikres ved et fast, men høyt rentepåslag. Forurenserer som kan forhandle seg til en lavere rente, kan eventuelt ta opp lån for å dekke opprydningskostnadene løpende.

Regjeringsadvokaten støtter at renten settes lik pengemarkedsrenten tillagt fire prosent. Gjennomgangen av statens rentetap i håndteringen av Full City-saken og den ansvarliges besparelse ved ikke selv å dekke de løpende kostnadene ved aksjonen, viser, etter Regjeringsadvokatens oppfatning, at dette trolig er et korrekt nivå.

Kystverket støtter forslaget om rentesatsens størrelse da denne i større grad vil gjenspeile statens tap enn det som ble skjønnsmessig vurdert i rettssaken etter Full City. Kystverket mener at det bør være en fast rentesats av hensyn til forutberegnelighet, og at dette i større grad vil gjenspeile statens tap ved å ikke kunne disponere kapitalen fritt.

Cefor, Norges Rederiforbund, Advokatforeningen, Norsk Skipsmeglerforbund og Assuranceforeningen Gard mener at rentesatsen på 4 % som departementet har foreslått er for høy.

Etter *Cefor* og *Norges Rederiforbunds* syn vil Norges Banks pengemarkedsrente tillagt 2 % kunne være en rimelig løsning. Denne renten benyttes i de nordiske forsikringsvilkårene for kaskoforsikring (den Norske Sjøforsikringsplanen av 2013, Versjon 2019).

Etter *Advokatforeningens* syn vil den foreslåtte rentesatsen måtte anses å ha et innslag av sanksjon i seg, hvilket vil være i strid med alminnelig forståelse av begrepet avsavnsrente. Advokatforeningen peker videre på at det ikke foreligger støtte for at rentesatsen som foreslås i høringsnotatet vil være mer dekkende for statens reelle rentetap enn den som ble vurdert av lagmannsretten og tilkjent i Full City-saken. Det påpekes også at forurenser ikke har noen likviditetsfordel siden kravet normalt er forsikringsdekket. Det foreslås at bankenes innskuddsrente eller NIBOR + 1–2 % benyttes som rentesats, eventuelt en annen lavere rentesats enn den som er foreslått i høringsnotatet.

Miljødirektoratet mener at rentesatsen bør være fleksibel og at den for eksempel settes til Norges Banks pengemarkedsrenterente tillagt inntil 4 %.

Norsk Skipsmeglerforbund foreslår at rentesatsen settes til Norges Banks pengemarkedsrente tillagt 2,5 %.

Assuranseforeningen Gard mener rentenivået som foreslås er satt så høyt at den inneholder et

pønalt element. Slik den ulovfestede lære om avsavnsrente er utviklet i rettspraksis, skal avsavnsrente dekke det tap en part lider som følge av manglende likviditet, ikke frata den annen part en teoretisk rentefordel.

6 Departementets vurdering

6.1 Lovhjemmel om avsavnsrente

Som det fremkommer over, har *Assuranseforeningen Gard* flere innvendinger til forslaget. Til dette vil departementet innledningsvis påpeke at utgangspunktet er at reder kan begrense sitt ansvar, samtidig som skadelidte og staten har krav på full erstatning. Dette fremkommer i forurensningsloven § 2 nr. 5, og er også presisert for så vidt gjelder begrensingsbeløpene i sjøloven, se f.eks. Ot.prp. nr. 79 (2004–2005) side 23 flg. Hva som er det offentliges konkrete tap ved å ikke kunne disponere over pengene er ofte utfordrende å dokumentere i det konkrete tilfellet, og det er av den grunn behov for å lovfeste generelle regler om dette. Det er også grunn til å bemerke at en avsavnsrente i praksis blir begrenset. Dette skyldes at det kun er blitt beregnet rente på de begrensede fordringer.

Ansvarlig forurenser har både en rett og en plikt til å gjennomføre tiltak selv. Dersom den ansvarlige ikke utfører nødvendige tiltak, men overlater dette til forurensningsmyndigheten, bør likviditetstapet etter departementets syn kompenseres.

Det er videre etter departementets syn liten risiko for at lovregulering av avsavnsrenter vil medføre at det i fremtidige opprydningsaksjoner forsøkes å få fastsatt ansvarsgrenser utenfor Norge. Allerede i dag har Norge vesentlig høyere ansvarsgrenser for forurenningsskader enn de fleste andre land. Det er også allerede lagt til grunn i rettspraksis at det kan kreves avsavnsrenter for perioden før forsinkelsesrenter påløper. Forurensningsmyndigheten skal ha kompensasjon for sitt tap, og den renten som foreslås medfører etter departementets syn ikke at forurensningsmyndigheten får overkompensasjon.

Til bemerkingen om at lovforslaget ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til forvaltningens tidsbruk vil departementet bemerke at slike saker ofte er komplekse, omfattende og ressurskrevende.

På bakgrunn av høringsinnspill om at den foreslåtte bestemmelsen bør være en kan-regel istedenfor en skal-regel, har departementet endret

forslaget slik at det nå står at det «kan» kreves avsavnsrente frem til forsinkelsesrenten begynner å løpe. Den klare hovedregelen er at avsavnsrenter bør kreves. I enkelte situasjoner vil det likevel ikke være hensiktsmessig å kreve denne type renter, for eksempel når det har gått svært kort tid fra utgiftene påløp til betingelsene for forsinkelsesrenter er oppfylt.

På bakgrunn av innspill fra Finansdepartementet foreslår departementet at begrepet «Norges Banks pengemarkedsrente» erstattes med «pengemarkedsrente».

Flere høringsinstanser påpeker at forslaget, slik det er formulert i høringsnotatet, medfører at dagens andre ledd i forurensningsloven § 76 utgår. Departementet bemerker at det ikke er hensikten med forslaget. Forslaget innebærer at et nytt andre ledd settes inn, og at de eksisterende leddene blir flyttet nedover i bestemmelsen.

Avsavnsrenter kan kreves fra det tidspunktet kostnadene påløper. I situasjoner hvor et stort antall utlegg er pådratt på ulike tidspunkt, kan det likevel kunne være praktisk for kravshaver å legge til grunn et beløp akkumulert over noe tid før det beregnes avsavnsrente.

6.2 Rentesats

Som det fremkommer over mener *Advokatforeningen*, *Assuranseforeningen Gard*, *Cefor*, *Norges Rederiforbund* og *Norsk Skipsmegleforbund* at den foreslåtte rentesatsen er for høy. *Finansdepartementet* mener derimot at rentesatsen trolig bør være noe høyere enn fire prosent.

Etter departementets syn er det viktig at renten settes på et nivå som gjør at ansvarlig forurenser ikke får noen rentefordel ved å usette tilbakebetalingen for det arbeidet forurensningsmyndigheten har utført på forurenserens vegne. En rente tilsvarende gjennomsnittlig innskuddsrente vil kunne medføre at ansvarlig forurenser ikke har noe incentiv til å bidra under aksjonen. Incentivet vil snarere ligge i å la forurensningsmyndigheten ta arbeidet, og avvente tilbakebetaling. Låntagers kredittrisiko og normale (markedsmessige) lånekostnader må derfor legges til grunn ved fastsettelse av rentenivået. Denne renten gjør at forurensningsmyndigheten får dekket alle kostnader, inklusive risikoen forurensningsmyndigheten tar på seg ved å legge ut for utgifter som forurenserer plikter å dekke. Forurensningsmyndighetens utlegg tilsvares her å gi et usikret lån til forurenser.

Full City-saken illustrerer at det kan være utfordrende å føre bevis for hva som er statens

faktiske rentetap. I denne dommen ble «normalprisen» på penger, med utgangspunkt i bankenes innskuddsrenter, benyttet som rentesats i mangel av andre holdepunkter. En lovregulering av rentesats vil derfor både være prosessbesparende og gi bedre forutberegnelighet for partene.

Resultatet av dommen i Full City-saken er, etter departementets vurdering, at staten i denne saken fikk en underdekning på avsavnsrenter og at ansvarlig forurenser har fått en tilsvarende rentefordel ved å kun betale en rente på 2,5 %. Dette er ikke i tråd med prinsippet om at forurenser skal betale. I fremtidige saker bør det derfor sikres en mer reell dekning av rentetapet.

På denne bakgrunn opprettholder departementet forslaget om at pengemarkedsrenten tillagt fire prosent benyttes som rentesats.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å etablere en hjemmel for å kreve avsavnsrente vil ikke medføre kostnader for det offentlige. Forslaget vil derimot øke muligheten for å få refundert utgiftene når forurensningsmyndigheten iverksetter tiltak på vegne av den ansvarlige, herunder overtar ledelsen av en aksjon mot akutt forurensning.

Det er videre grunn til å anta at en lovregulering av retten til å kreve avsavnsrente og hvilken rentesats som skal legges til grunn vil være prosessbesparende.

Det antas heller ikke at endringen vil medføre store kostnader for næringen. Ansvarlig forurenser vil ha anledning til å refundere forurensningsmyndighetens utgifter så snart disse er påløpt, og kan på den måten unngå både avsavnsrenter og forsinkelsesrenter. I denne sammenheng vises det

også til at *Cefor* i sin høringsuttalelse, har uttalt at de ikke forventer et høyt antall tilfeller der en kodifisert avsavnsrente vil kunne kreves fra deres medlemmer.

8 Merknader til bestemmelsen

Til endringen i § 76 annet ledd:

Endringen innebærer en kodifisering av retten til å kreve avsavnsrente etter § 76 første ledd, første og andre punktum i perioden fra utgiftene til kravshaver påløper og frem til betaling eller til forsinkelsesrenter begynner å løpe. Avsavnsrenten har som formål å gi kravshaver rentekompensasjon i tilfeller hvor den ansvarlige har fått en utilsiktet kreditt.

Avsavnsrenter bør som hovedregel kreves. Unntak kan imidlertid tenkes dersom myndighetene av administrative grunner ikke finner det hensiktsmessig.

Rentesatsen er satt til pengemarkedsrenten tillagt fire prosentpoeng. Med pengemarkedsrente menes i dag vanligvis NIBOR (Norwegian Interbank Offered Rate), som skal gjenspeile renten på usikrede lån mellom bankene. Formålet er å gi kreditor en reell dekning av rentetapet i tråd med prinsippene om at forurenser skal betale og at skadelidte skal ha full erstatning.

Klima- og miljødepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i forurensningsloven (lovhjemmel for krav om avsavnsrenter).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

st ad f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i forurensningsloven (lovhjemmel for krav om avsavnsrenter) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i forurensningsloven (lovhjemmel for krav om avsavnsrenter)

I

I lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall gjøres følgende endringer:

§ 76 nytt annet ledd skal lyde:

Det kan beregnes renter av krav etter første ledd, første og andre punktum i samsvar med forsinkelsesrenteloven. Det kan også beregnes renter fra utgiftene påløper og frem til forsinkelsesrenten begynner å løpe (avsavnsrente). Ved beregning av avsavnsrente etter andre punktum skal pengemarkedsrenten tillagt fire prosentpoeng benyttes som rentesats.

Nåværende annet til femte ledd blir nye tredje til sjetzte ledd.

Nytt femte ledd skal lyde:

Om lemping av ansvar etter *første, annet og tredje* ledd gjelder skadeerstatningsloven § 5-2 tilsvarende.

II

Loven trer i kraft straks.